

Stavkirkeprogrammet 2001–2015
– Hva har skjedd så langt?

Foto oversikt:

Jiri Havran, forside, 6 (ø), 7 (n), 9, 10 (ø), 11, 14 (ø) og (nh), 16 (ø), 17 (nv), 19 (h), 20 (ø), 21, 22 (ø), 29, 32, 33 (h), 34, 35, 36, 37 (v), 40, 41, 42, 46, 47 (nv), 48, 49, 56, 57
 Birger Lindstad © Riksantikvaren, side 2, 4 (ø), 5 (ø), 6 (n), 8, 10 (n), 12 (ø), 18 (ø), 20 (n), 25, 37 (øh) og (nh), 43, 44, 45, 50, 51, 52
 Arve Kjerseim © Riksantikvaren, side 7 (ø), 22 (nh), 30
 Morten Thorkildsen © Riksantikvaren, side 26, 27, 28 (ø) og (n)

Tore Holter © Riksantikvaren, side 33 (v) og (m), 4 (nh), 12 (nv), 14 (nv), 15 (v), 16 (n), 18 (n), 22 (nv)
 Ragnhild Hoel © Riksantikvaren, side 38, 39
 Harald Ibenholt © Riksantikvaren, side 12 (nh)
 Anders Amlo © Riksantikvaren, side 47 (nh)
 Thomas Kofstad © Riksantikvaren, side 3 (n)
 Hans Marumrud © Riksantikvaren, side 4 (n)
 Asgeir Spange Brekke © Riks-antikvaren 13 (ø), 31

Ananke Sajdak © Riksantikvaren, side 17 (ø) og (nh)
 Terje Tvenge © Riksantikvaren, side 19 (v)
 Sigrid Christie © Riksantikvaren, side 24 (ø)
 Hanna Kosonen Geiran © Riks-antikvaren, side 24 (nv)
 Håvard Christiansen © Riksantikvaren, side 53
 Kjell Marius Mathisen © Riks-antikvaren, side 54, 55
 Øyvind Johansen © Riksantikvaren, side 15 (h)

Henvendelser kan rettes til:

© Riksantikvaren,
 Dronningensgt. 13
 Postboks 8196 Dep.
 0034 Oslo
 Tlf: 22 94 04 00
 Faks: 22 94 04 04
 E-post: riksantikvaren@ra.no

www.riksantikvaren.no

Kontaktpersoner:

Sjur.mehlum.@ra.no
 lisbeth.dahl.lundgren@ra.no

Grafisk produksjon:

DMT Kommunikasjon as
 Desember 2008

Stavkirkeprogrammet – så langt! 2001–2015

I 2001 startet Riksantikvarens Stavkirkeprogram.

Målet med stavkirkeprogrammet er

- å sette i stand stavkirkene slik at de kan bevares for ettertiden
- å konservere dekoren og kirkekunsten
- å supplere dokumentasjonen av stavkirkene som grunnlag for forskning og rekonstruksjon av tapte deler.

Stavkirkenes dårlige forfatning var bakgrunnen for at Riksantikvaren startet stavkirkeprogrammet. Programmet skal skape positive ringvirkninger i form av større lokal aktivitet når det gjelder tradisjonelle måter å utnytte materialer og ressurser på, og stavkirkene og vedlikeholdet av dem kan bidra til den lokale verdiskapningen.

Arbeidet i stavkirkeprogrammet er man avhengig av å bygge videre på den kunnskapen som er opparbeidet innenfor tradisjonell bygghåndverk, og om bruken av ulike tradisjonelle materialer. Videre vil stavkirkeprogrammet gi gode muligheter for forskning – om stavkirkene spesielt, men også om kulturminner og håndverkstradisjoner generelt.

Arbeidet dokumenteres underveis med fotografier og rapporter. Det blir foretatt supplerende oppmåling og dokumentasjon. Arbeidet krever en forsiktig og analytisk tilnærming slik at unødige skader ikke oppstår. Målet er å ta vare på mest mulig av de originale delene. Håndverkere som har erfaring fra arbeid med tømmerhus fra middelalderen og andre bygningsvernprosjekter deltar i arbeidet. Lokale håndverkere har fått ny kunnskap og erfaring gjennom arbeidet på stavkirkene.

Lokalt engasjement

På hvert enkelt sted engasjerer kirkeeieren en lokal prosjektleder. Lokal medvirkning, økt kunnskap og et spennende møtested for lokalbefolkningen og tilreisende, er noe av det som har vært viktig for å få til et vellykket samspill mellom lokale og sentrale aktører.

Brannsikring

Alle stavkirkene har brannsikringsanlegg. I forbindelse med istandsettingsarbeidene gjøres det også tilpasninger i sikringsanleggene.

Uvdal stavkirke

Kort om kirken:

Uvdal stavkirke ble bygd i 1168. Kirken er av Numedal-typen, med midtmast i skipet. Uvdal stavkirke ble ombygd til korskirke i 1723. Korsarmene er også bygd i stavverk. Portalene, halvmaskene over korbuen og vestgalleriets utskjæringer er middelalderske. Den malte renessansedekoren er fra 1600-tallet og rokokkoornamentene er fra 1700-tallet.

Hva er gjort?

På Uvdal stavkirke ble det påvist store skader på flere av takflatene. Dette var flater som ble belagt rundt 1960. Det er nå lagt ny spon på alle de værutsatte takflatene utover mot dalen samt på hele takrytteren. Sponen på selve spiret måtte skiftes, da de var tæret bort av sol og vær. De hadde ikke vært skiftet siden dette ble bygget på i 1721.

De øvrige takflater ble punktrepasert med ny spon til erstatning for dårlig spon. Det er benyttet grov, rettvekst, utmalmet furu med avsluttet vekst. Det er tidkrevende å finne slike materialer i dag, men de må ha denne kvaliteten for kløyvingen sin del og for at sponen skal vare lenge. Kirkekunsten er restaurert.

Sponene

ble produsert i løpet av 12 uker med fire mann i arbeid. Dette skjedde lokalt i verkstedet på Hjalland i Nore. Emnene ble kløyvd ut av kubber på tilpasset lengde, for så å deles i kvartinger. Fra hver kvarting ble sponemnene kløyvd. Sponen skal så langt som mulig ha kantved («stående» årringer). Det innebærer at ved kløyvingen av hver «kvarting» vil sponen bli mindre og mindre egnet utover mot ytterkanten av kubben. Emnene ble til slutt manuelt bearbeidet slik at de var tykkere nederst og tynne øverst. Dette ble gjort med øks, fortrinnsvis på baksiden.

Sponens utforming.

Størrelsen ble tilpasset den sponen som lå der fra før. Sponen har en «svung» på hver side. Den nederste sponen er avrundet.

Legging av sponen

Sponen er lagt med samme lektaavstand som tidligere. Opprinnelig lå spon sannsynligvis direkte på takbordene festet med treplugger eller med smidd spiker. På Uvdal stavkirke var det ikke ønskelig å bryte papplaget som lå der fra før. Innvendig har kirken dekormaling fra 1600- og 1700-tallet som må være optimalt beskyttet mot lekkasjer. Sponen legges tre-dobbelt. Sponen blir spikret med klipt spiker synlig i midten. Dette gir størst stabilitet og best feste, og en unngår samtidig at spikeren går gjennom underliggende spon. På et tak og på spiret ble sponene festet med smidd spiker slik sponen var festet tidligere. Den nye sponen, forutsatt godt vedlikehold med tjære, bør kunne ligge opp mot 100 år og for mange av sponene betydelig lenger.

Nore stavkirke

Kort om kirken:

Ut fra årringsanalyse kan kirken dateres tilbake til 1167. Den har en interessant bygningshistorie og har bevart mange originale deler. Kirken har senere blitt utvidet og ombygd i flere omganger. Nytt kor ble reist i 1683 og de første korsarmene ble erstattet med nye i laftet tømmer på begynnelsen av 1700-tallet. Det ble bygget et sakristi på korets nordre side. Allerede på 1700-tallet ble kirken kledd med stående bordkledning på flere vegger. Ny takrytter ble bygd i 1730. Kirken har utskårede dekorasjoner med bladranker og dyreornamentikk. Interiøret er preget av etterreformatorisk inventar og fra ombyggingen på 1600- og 1700- tallet. Kirkens malte dekor er også fra denne tiden.

Hva er gjort?

Nore stavkirke var den av stavkirkene i Numedal som var i dårligst forfatning og den hadde store råteskader. Takrytteren har nå fått ny understøttelse ved at to ny bjelker ble lagt inn på loftet på mellomstavene. Stavenes fundamenter er kontrollert og utbedret. I nedre deler av kirken har det blitt lagt inn nye sviller i nordsiden av skipet. Dette var nødvendig fordi de originale svillene var svært råteskadet og ble fjernet på 1960-tallet. I søndre korsarm ble veggplankene i gavlen demontert slik at toppsvillene kunne utbedres. Samtidig ble de nye bjelkene til takrytteren tatt inn på loftet denne veien.

Stavleggere manglet i søndre del av skipet og nye ble tilpasset. Flere stavleggere er skadet, men utskiftning ville føre til tap av originale bygningsdeler fra middelalderen. Skadete deler er derfor beholdt flere steder i konstruksjonen. Det er utført konservering av malt veggdekor i korsarmene.

Rollag stavkirke

Kort om kirken:

Rollag stavkirke er en av fire bevarte stavkirker i Numedal. Stavkirken ble først nevnt i skriftlige kilder i 1425, men den er langt eldre. Kirken har opprinnelig vært en enkel langkirke med et rektangulært skip og et smalere, rett avsluttet kor. I 1670 ble stavkirkens kor erstattet med et større kor av laftet tømmer. Senere fikk kirken korsarmer av stavverk på hver side av skipet. Sitt nåværende utseende fikk kirken i 1760 da det ble laftet på toppen av stavkonstruksjonen og skipet ble utvidet mot vest. I Rollag stavkirke finnes flott kunst fra middelalderen og senere.

Hva er gjort?

På nordsiden av kirken ble det utført dreneringsarbeider for å lede vannet rundt kirken i stedet for inn mot nordveggen. Kirken hadde store råteskader i området over søndre korsarm. Det var også råteskader i nedre deler av nordre og søndre korsarmer. Råteskadene er utbedret. Skadete deler er skiftet ut med nytt tremateriale av så lik kvalitet som mulig. Nedre deler av veggplankene er skjøtt og de nye delene er fint tilpasset. For å få til bearbeidingen av materialer har også håndverktøy lik

dem de brukte i middelalderen vært benyttet. Nye deler i interiøret er malt i samme farge som ble tatt vekk. Sakristiet hadde også store råteskader. Deler av stakkene var skiftet tidligere, men ytterligere skader hadde oppstått siden forrige reparasjon på 1930-tallet på grunn av lekkasjer. Skadete stoker ble skjøtt og spunset uten at det innvendige panelet er demontert. Store deler av tegltaket og takrenner er lagt om. Kirkekunsten er restaurert.

Et middelalderkrusifiks og to minnetavler eller epitafier fra 1600-tallet ble sendt til konservering hos Norsk institutt for kulturminneforskning. Da epitafiet som hang i korskillet ble tatt ned, ble øvre del av den middelalderske delen av skipet mot øst synlig. Der ble det funnet dekormaling fra middelalderen. På baksiden av epitafiet var det et ukjent maleri.

Flesberg stavkirke

Kort om kirken:

Den eldste delen antas å være fra siste del av 1100-tallet. I middelalderen var kirken en langkirke med et rektangulært skip og et smalere kor. Både skipet og koret hadde hevet midtrom. Sitt nåværende utseende fikk kirken i 1735. Det stavbygde koret ble revet og erstattet med et tømret tilbygg som ga kirken form av et gresk kors, og hvor stavkirkedelen utgjør vestre del av skipet. Kirkens interiør er preget av ombyggingen i 1735. De få restene av middelalderinventaret finnes i en benkevange som er gjenbrukt som megler på galleriet og en av kirkeklokkene. På skipets sørvegg er det risset inn en løve og et løvehode som også stammer fra middelalderen. Under de hvitkalkete veggene i skipets vestre stavbygde del skimtes dekormaling fra middelalderen.

Hva er gjort?

I vestre del av skipet i Flesberg stavkirke finner vi den delen av kirken som er opprinnelig og bygd i stavkonstruksjon. Konservering av den innvendige avskallede malingen skjedde gjennom et prøveprosjekt, der kalkmalingen ble fjernet på enkelte mindre flater. Deler av de eldste maleriene ble "hentet" fram igjen.

I den laftede delen av kirken ble det funnet store bygningskader. Det hadde vært lekkasjer i hjørnet

mellom søndre korsarm og skipet i flere perioder. Noen av skadene hadde vært reparert tidligere, men situasjonen var ikke tilfredsstillende og istandsetting var påkrevd. Råteskadete stokker ble skiftet ut i sørveggen og nye er tilpasset. Andre stokker er skjøtt.

Over søndre korsarm var det råteskader og dårlige reparasjonsforsøk. Her er to stokker og en ås i taket skjøtt. To takbjelker er også utbedret. Kirkekunsten er restaurert.

Møretype

Disse kirkene er spesielle og kjennetegnes ved at det er mellomstaver i ytterveggene, og at tverrgående bjelker binder stavlegjene sammen. Kirkene har ikke krumvokste knær for avstivning, men utvendige støtter, kalt skorder.

Rødven stavkirke

Kort om kirken:

Rødven stavkirke er den eneste stavkirken i Romsdalen, og den ligger ved Rødvenfjorden. De eldste delene av kirken er fra 1100-tallet, og kirken er en såkalt «Møretype».

Kirkens bygningshistorie er ikke fullt ut kjent, og vi vet at kirken er betydelig ombygget. Det opprinnelige koret og svalgangene ble revet på 1600-tallet, og et laftet kor er oppført senere. Takrytteren ble tatt av vinden, og en ny takrytter ble satt opp og har senere blitt reparert. Sørportalen på kirken har rester av en uvanlig dekor i form av «flettede» halvsøyler og arkivolten har utskårne bladranker.

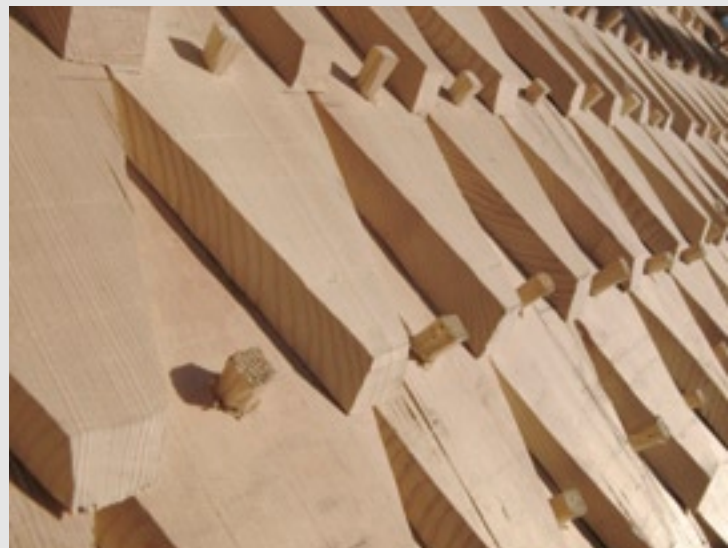
Interiøret er preget av inventar og malte dekorasjoner fra 1600- og 1700-tallet. På de middelalderske veggene er det risset inn runer og figurer som kan stamme fra middelalderen. Et gotisk krusifiks fra 1200-tallet hører til det eldste inventaret.

Hva er gjort?

Råteskader i toppen av selve takrytteren er reparert i overgangen til hjelmen i tårnet. Under arbeidene ble tårnet løftet av, og utbedringer ble foretatt både på tårnet og i tårnfestet. Videre ble det oppdaget store råteskader i de to østre hjørnестavene i skipet. Etter nøye undersøkelser og vurderinger står de opprinnelige men råteskadete stavene fortsatt urørt i kirken. Skadene var ikke så omfattende at det ble gjort inngrep.

Sammenføyningene mellom bygningsdelene i veggene var brutt på grunn av råteskadene og nye strekkstål ble lagt inn, bak utvendig panel. Dette ble gjort for å binde sammen sviller og stavlægger. Sperrebindene er kontrollert og festene mellom over- og undergurter i sperrene og stavlæggene er festet bedre sammen. På 1970-tallet var jern festet inn mellom sperrene for å sikre dem mot utglidning. Vinduene i kirken og krusifikset er restaurert.

Eidsborg stavkirke

Kort om kirken:

Eidsborg stavkirke ligger i Tokke kommune i Telemark. Stavkirken dateres til 1250. Kirken er spesiell da tak, stolper og vegger er helt sponkledd.

Eidsborg stavkirke har vært en enkel langkirke med rektangulært skip og med et smalere kor. Kirken har gjennom mange bygningsmessige endringer. Innvendige vegger er dekorert i 1604 og på 1640-tallet, og takrytteren kom på 1700-tallet. I 1825 ble skip og svalegang forlenget mot øst, og i 1845 ble koret som er av laftet tømmer, bygget. Krusifikset over koråpningen er bevart fra middelalderen.

Hva er gjort?

Kirketaket var tekket med spon fra 1970-tallet. Denne sponen er skiftet ut. Sponene ble produsert lokalt, og virket til sponene er fra Telemark. Dette utviklet kunnskap om spontekking på tradisjonelt vis i regionen. Det var store bruddskader i hovedkonstruksjonen i taket, sperrebindene var knekt og presset ned. I et samarbeid mellom Riksantikvaren, statikere og tømrere ble det vurdert som nødvendig å bygge en ny bærende konstruksjon, som ble lagt over det bestående takbordet og dermed avlaster sperrebindene.

I østgavlen på kirken ligger planker som er formet som spon, og dette er en svært uvanlig detalj. Disse plankene var svært tæret og ødelagt, og de ble bygget inn med en beskyttende lag planker utenpå.

Det blir arbeidet med steintrappene utenfor kirken, og sviller som ligger ustøtt i svalen blir lagt bedre. Brannsikringsanlegget er oppdatert, og det vil bli montert et utvendig overrislingsanlegg i tillegg til den sikringen som finnes i dag. Kirkekunsten er restaurert.

Hegge stavkirke

Kort om kirken:

Hegge stavkirke ligger i Østre Slidre i Valdres. Kirken er en treskipet langkirke reist på grunnstokker og med hevet midtrom. Kirken er etter restaureringen anslått til å være fra slutten av 1100-tallet. Kirken skjuler mange interessante bygningsdeler og spor. Over himlingen finnes det masker bevart på det forhøyete midtrommets staver, og på loftet finner vi også andre deler av den opprinnelige konstruksjonen. Ved å studere disse, kan vi få bedre innsikt i hvordan stavkirkene ble bygd og hvilke verktøy som ble brukt i de ulike arbeidsprosessene.

Hva er gjort?

Hegge stavkirke har over lang tid fått store skader under gulvet. Grunnstokkene, som er den nederste delen av ei stavkirke og som sviller og staver hviler på, var råtnet vekk. I forbindelse med reparasjoner i 1924 ble det støpt steinfundamenter under stavene. Det ble lagt nytt gulv og kirken gjennomgikk samtidig en oppussing som blant annet besto i at vegger og staver ble malt og nye benker ble satt inn. Det er foretatt dreneringsarbeider utenfor kirken for å minske vanntilstrømningen. Råteskadete gulvbjelker er byttet ut og det er laget bedre lufting i grunnmuren ved at terrenget er senket og flere lufteventiler er satt inn i grunnmuren. Organisk materiale i grunnen bevarer dårlig dersom det blir for tørt i bakken. Under Hegge stavkirke er problemet motsatt. Undersøkelser viste at bevaringsforholdene i grunnen var dårlige fordi grunnen har for høy fuktighet til at organisk materiale bevarer godt. Gravearbeidet ble overvåket av arkeolog og det ble gjort flere interessante funn.

Det ble blant annet funnet en hel rekke graver. Gravene kan være fra to ulike perioder da fyllmassene er ulike. I de øvre lagene lå det rester fra nyere tid med store steiner og jordmasser som inneholdt rester av tre. Kirkekunsten er restaurert.

Støpulen

Støpulen ved Hegge stavkirke ble flyttet og bygd opp igjen der den nå står nord for kirka. Bygningen er satt sammen av både eldre tømmer sannsynligvis fra den forrige støpulen og nyere tømmer. Støpulen hadde omfattende råteskader og skadete stokker spuses eller skiftes. Innbyggingen av bårerommet i nedre del av støpulen har vært uheldig for tømmeret, fordi løsningen som var valgt ga en for tett situasjon for tømmeret bak platene i veggen. Disse er nå restaurert.

Høre stavkirke

Kort om kirken:

Høre stavkirke i Valdres er fra 1179. Det er funnet en rekke mynter fra 1154-1202 under kirken. Etter arkeologiske utgravninger i 1978-79 ble det påvist stolpehull etter en liten trekirke med jordgravde stolper som tidligere har stått på samme sted.

Høre stavkirke er opprinnelig en langkirke med rektangulært skip med smalere kor. Skip og kor har hevet midtrom. På skipets tak var det en takrytter, og koret hadde en apsidal avslutning mot øst. Det var svalgang rundt kirken. Kirken bærer preg av store ombygginger på 1800-tallet. Kirken fikk da nytt kor av laftet tømmer, og den ble utvidet. Stavkirkedelen ble ytterligere restaurert i 1970. Skipets takkonstruksjon er skjult av en sekundær himling, og dette kan ha blitt gjort for å skjule de dekorerte maskene som kroner stavene som bærer midtrommet. Flere av maskene er av dyrekarakter. Portalene i stavkirken er blant de mest kjente av de norske stavkirkeportalene. De er rikt dekorert med utskårne bladranker og dyreornamentikk.

Hva er gjort?

Den laftede støpulen ble bygget på 1600-tallet. Støpulen er restaurert, og i denne finnes gjenbrukte materialer i gulvbjelkene mellom første og annen etasje. Materialene ser ut som staver fra en kirke. Et lite tak er bygget på støpulens østvegg for å beskytte råteskadede sprukne stokker i tømmerveggen. Støpulen har gamle råteskader. Skadene i øst er beskyttet av taket, og utbedring er derfor ikke nødvendig. Øvre del av støpulen kan tidligere ha vært åpen slik vi ser i støpulen ved Hegge Stavkirke. Opphenget for klokkene har blitt endret.

Tørrmuren under kirken er utbedret, og skifertekkingen er rensset og kontrollert. Skadet stein er skiftet ut. Kirken er målt og understøttelse er sjekket. Kirkekunsten er restaurert.

Lomen stavkirke

Kort om kyrkja:

Årringsanalysar har no vist at tømmeret vart hogd 1179. Ho vart bygd større i 1749. Noko av takkonstruksjonen til det fyrste koret stod igjen på loftet etter at kyrkja vart bygd ut. Kyrkja har eit fint alderspreg som vi ynskjer å ta vare på og restaureringa var difor svært varsam.

Kva er gjort?

Kyrkja ligg i bakkehellinga og ho har opp gjennom åra sige ned. Ho har vorte jekka opp fleire gonger på 1600- og 1800-talet og i 2004 måtte det igjen til med jekkearbeid i sørre langvegg for å stabilisere konstruksjonen. Jord hadde og kome opp langs sidene av grunnstokkar, svillar og nedre deler av stavane under kyrkja. Jorda vart fjerna under arkeologisk overvaking. Taket, vindauga er vøla og arbeid med kyrkjegardsmuren held fram. Staupulen frå 1771 hadde fått fleire råteskadar. Det er skifta og spunska råteskadde stokkar og skifertekkinga er utbetra. Staupulen er bygd i gran, og stavkyrkja er bygd av moden furu. Kyrkjekunsten er restaurert.

Arkeologiske funn

Under arbeidet fann ein tekstilar, nåler, trebitar og ringar. Ein av ringane er avklipt og er nok nytta som betalingsmeddel. Ein brakteat - ein mynt som er prega på ei side, vart funnen på austsida av austre grunnstokk i skipet. Dei eldste myntane av denne typen er frå 1100-talet. Til saman ble det funne 71 gjenstandar, og disse er nå levert til Oldsaksamlinga.

Portalane

Kyrkja har tre rikt utskorne portalar. To av desse står utsett til for sol og regn og vart øydelagde litt etter litt. Dei har fått betre skydd med eit lite tilbygg for den øystre portalen og tjærebreieing av den andre på våpenhuset.

Ved Lusterfjorden i Sogn finner vi den eneste av stavkirkene som står på UNESCOs World Heritage list. Kirken ble skrevet inn på listen 1979.

Urnes stavkirke

Kort om kirken:

Det foregår en diskusjon om hvor gammel kirken er, men den kan være fra rundt 1130 og er en av våre eldste stavkirker. Det er funnet rester av to eldre kirker under den eksisterende kirken. Stedet har vært kirkested siden 1000-tallet. Urnes tilhører en type bygg hvor skipet har et høyere midtrom som rager over de lavere siderommene. Dette gir kirken en karakteristisk silhuett med tak over tak. Midtrommet har et bærende skjelett av høye staver som hviler på grunnstokker. Stavene fortsetter opp til taket og bærer dette på kraftige stavlægger.

Dekoren

Dekoren i kirken har elementer fra de tidligere kirkene. Deler av en portal, planker, to gavler og en hjørnestav kan føres tilbake til tiden før den nåværende Urnes stavkirke ble bygget.

Urnesportalen

Portalen er den meste kjente av utsmykningene på kirken. På portalen ser man et dyr, som identifiseres som en løve, og rundt denne er det et nett av ulike dyrekropper og slanger. Disse ulike dyrekroppene danner åpne sirkulære løkker som griper i hverandre og skaper en helhetlig og fin konstruksjon. Utskjæringene er av høy kunstnerisk kvalitet, og treskurden har gitt navnet til "Urnesstilen" som er den yngste av vikingtidens ornamentstiler. Typisk for denne stilen er bruk av løkker i komposisjoner, kontraster mellom brede og smale linjer, samt de flytende omrissene i motivene. Videre er motivet på portalen på Urnes vanlig i denne stilarten. Det har vært hevdet at en kamp mellom dyr og ormer er arv fra en hedensk tid. Imidlertid viser senere forskning at dette motivet ble innført i Skandinavia samtidig med kristendommen.

Inne i kirken kan vi se etterligningen av en romansk stenkirke, med terningkapiteler og rundbuer.

Den utskårne dekoren har klare og oversiktlige rankekomposisjoner med renskårne løver, andre dyrefigurer og menneskefigurer.

Hva er gjort?

I 2008 begynte restaureringen av Urnes stavkirke. Først og fremst må kirken få et stabilt fundament. Det er foretatt undersøkelser med blant annet statikere for å få en fullstendig oversikt over skadene, og hvordan man best kan bedre fundamentet på kirken. Videre undersøkelser vil også kunne utfylle dokumentasjonen om kirken.

Mens restaureringsarbeidet utføres, er deler av inventaret blitt tatt ut av kirken. Noe av kirkekunsten er pakket godt inn i kirken, mens andre deler vil bli tatt ut for konservering. Det skal likevel være mulig å besøke Urnes stavkirke i den tiden restaureringen foregår. Fortidsminneforeningen og Riksantikvaren har laget et eget formidlingsopplegg, slik at man kan følge med på restaureringshåndverkernes arbeid. Målet er at restaureringsarbeidet på Urnes stavkirke er ferdig i løpet av 2009.

Noe av kirkekunsten er nå til restaurering hos Norsk Institutt for Kulturminneforskning.

*Arbeidet med restaurering av stavkirken blir gjort senere.
Nå er det kun støpulen som er restaurert.*

Borgund stavkirke – støpulen

Kort om kirken:

Borgund stavkirke ligger øst for tettstedet Lærdalsøyri, innerst i Sognefjorden. En vanlig datering av stavkirken er 1150-1200. Borgund er en av de best bevarte av stavkirkene våre, og har også vært brukt som forbilde ved restaurering av flere av de andre stavkirkene som for eksempel Hopperstad og Gol stavkirker. Innvendig er det meste av det etterreformatoriske interiøret fjernet ved restaurering mot slutten av 1800-tallet. Det er derved de konstruktive trekk ved kirken som best kan oppleves.

Støpulen fra middelalderen

Støpulen ved kirken er den eneste bevarte fra middelalderen i Norge. Årringsprøver tatt av materialene i forbindelse med istandsettingen viser at deler av tømmeret er felt omkring 1180. Støpulen har en stavkonstruksjon i tre og har store likehetstrekk med vesttårnene i de revne stavkirkene Rinde og Årdal.

Hva er gjort?

Det er utført reparasjonsarbeider på støpulen flere ganger opp gjennom årene, likevel var mye originalt materiale bevart. Støpulen var i svært dårlig stand. Stavene var råtne, da støpulen hadde stått uten kledning i flere år. Når kledningen første gang kom på er usikkert, men det er klart at den har hatt kledning over en lang periode. Grunnstokker og sviller hadde råteskader, mens øvre del over klokkerommet var i god stand. Skadene var så store at støpulen ville forfalle om det ikke ble gjort tiltak som gikk ut over det rent vedlikeholdsmessige. Flere løsninger ble diskutert. En gikk ut på å flytte støpulen og beskytte den med et vernebygg. Imidlertid ville dette stride mot kulturminneforvaltningens ønske om å bevare kulturminnene på stedet. Løsningen ble å skifte ut tilstrekkelige mengde skadet materiale

og bygningsdeler, slik at støpulen kunne bevares på den plass og i den form den har i dag. Deler av klokketårnet ble derfor demontert, og store deler av treverket som var råteskadet ble byttet ut. De bygningsdelene som ble byttet ut er lagret som kildemateriale og vil bli brukt til senere studier. Støpulen ble ført til Eikås, der bygningsdelene har blitt rekonstruert med bruk av samme type verktøy som var brukt i middelalderen og som vi fant spor etter på materialene. Verktøy ble smidd spesielt til denne oppgaven. I forbindelse med arbeidene fikk støpulen også nytt brannsikringsanlegg. En ny stige etter mal av en gammel stige som tidligere ble brukt i støpulen er erstattet med en ny trapp som ble satt inn for få år siden. Altertavlen i kirken er nå til konservering i Stavanger ved Arkeologisk museum.

Reinli stavkirke

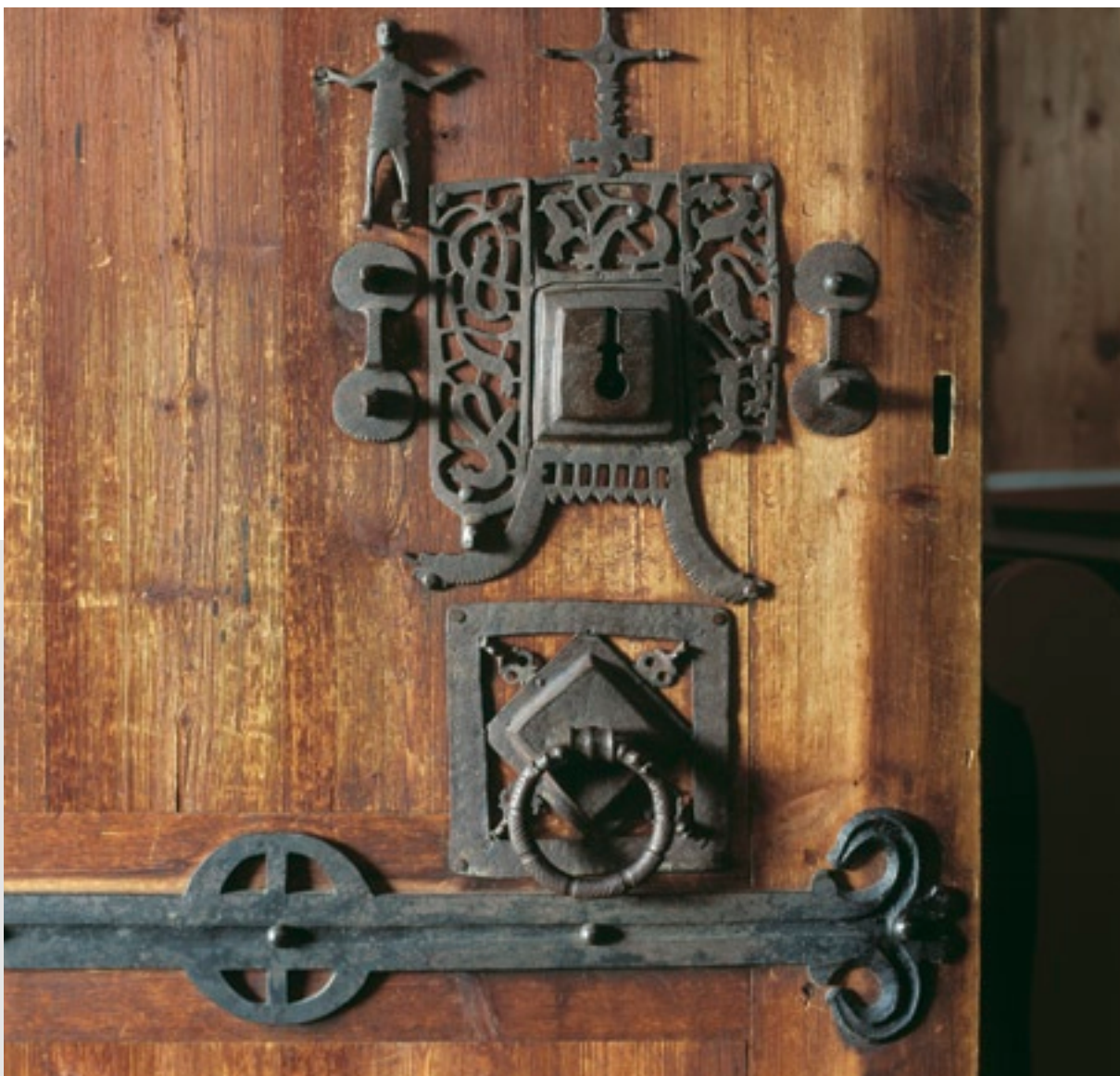
Kort om kirken:

Reinli stavkirke er en enskipet stavkirke og ligger i bygda Reinli i Sør-Aurdal kommune i Oppland. Stavkirken er datert til etter 1326. Under en arkeologisk utgraving under kirkegulvet er det funnet spor etter det som kan være to tidligere kirker. Kirken er den eneste av stavkirkene som har vært bygd med skip og kor i samme bredde som en såkalt langkirke, og er en av de best bevarte kirkene våre. Kirken er uten hevet midtrom og uten den rike skurden som kjennetegner de andre bevarte kirkene i Valdres. Den har i alt seks portaler, tre i svalgangen og tre i selve kirken. Reinli stavkirke er en enskipet hallkirke, en langkirke med høyt tak og høy innvendig himling, der skipet og koret har samme bredde. Skip og kor, veggplanker og takverk er opprinnelige. Skipet har fire hjørnestolper som bærer takkonstruksjonen. To ekstra stolper bærer taket over koret, som har apsidal avslutning som trolig har kommet til på et senere tidspunkt.

Hva er gjort?

I kirken er det gjort store utbedringer på taket etter at det var oppdaget omfattende råteskader. Skiferen er skiftet ut eller supplert, og råteskader i taktroa er utbedret.

Kirkegårdsmuren var rast ut og er plukket ned og satt opp på nytt. Støpulen er utbedret etter store råteskader. Kirkekunsten er restaurert.

Kaupanger stavkirke

Kort om kirken:

Kaupanger stavkirke ligger innerst i Sognefjorden. Kaupanger stavkirke er en langkirke med hevet midtrom understøttet av 20 staver på grunnstokker. Kirken dateres til 1137. Kirken har vært ombygd en rekke ganger, og er den lengste av stavkirkene våre. Midtrommet bæres av 22 staver. Skipet ble utvidet mot vest i middelalderen med to staver. Sperretaket over midtrommet er fornyet. Omgangene har pulttak mot midtrommets vegger. Koret er rektangulært formet med hevet midtrom båret av to staver på grunnstokk. Pulttak over korets østre del mot midtrommets svill. Etter restaureringen i 1959-65 har bygningen fremstått som en enkel stavkirkeform, dekket av liggende kledning. Den har et lite våpenhus foran vestinggangen med sadeltak og en takrytter over skipets vestre del.

Hva er gjort?

Kirkebygget er i god stand, og arbeidet på Kaupanger stavkirke har bestått av omfattende restaurering

av kirkekunsten da blant annet både døpefont og epitafier er restaurert.

Lom stavkirke

Kort om kirken:

Lom stavkirke ligger i Lom kommune i Oppland. Kirken, som er en av de største stavkirkene i Norge, og ble oppført etter 1157/1158. Det er gjort en rekke interessante funn både av graver, stolpehull og mynter under arkeologiske utgravinger. Lom stavkirke er av typen med delvis frittstående staver rundt et forhøyet midtrom med omgang på alle fire sider, og med et smalere kor som opprinnelige var rett avsluttet. Koret ser ut til å være en senere tilføyelse til skipet. Enda senere i middelalderen ble en apsis tilbygget. I eldre tid var det svalganger rundt hele kirken. Skipets indre stavreisning var til å begynne med bare avstivet med bueknær, som sammen med stavenes kapiteler skapte et uttrykk som minnet om arkadeveggen i en basilika av stein. Senere ble det satt inn tenger i to høyder og avstivende andreskors i feltene mellom tenger og staver. Et av få bevarte dragehoder fra middelalderen kommer fra Lom stavkirke. Det stod inntil 1950-årene på østgavlen av skipet, men ble da tatt ned og erstattet av en kopi. Det samme gjelder en mønekam med et kors på kortakets møne. 1600-årene gjennomgikk kirken store forandringer, som ga den det utseendet den har beholdt siden. I 1634 ble skipet utvidet vestover med et laftet tilbygg med galleri. I 1664 trengtes enda mer plass, og derfor ble tverrskip av reisverk bygget til på begge langsider. Kirken framstod da som en korskirke.

Hva er gjort?

Kirkegårdsportalen er restaurert, og det er foretatt omlegging av spon på selve kirkegårdsmuren. Det skal også skiftes ut spon på taket.

Hedalen stavkirke

Kort om kirken:

Hedalen stavkirke ligger i Valdres og ble bygget omkring 1160. Svalgangene rundt er antagelig like gamle. Etter svartedauden lå Hedalen øde og gjengrodd i vel 150 år. Stavkirka ble ombygget til korskirke. Denne store påbyggingen ble startet i 1699. 1902 ble kirka restaurert og fikk et nytt kortilbygg hvor alteret er plassert i dag. Kirken inneholder kirkekunst som hører med til hovedverkene i norsk middelalderkunst, blant annet drakeportalen som er like gammel som kirken. Krusifikset fra 1270 og Hedalsmadonnaen fra 1250

Hva er gjort?

Kirkens berømte Madonna er nå er blitt ført tilbake i kirken, etter 20 år i Oslo, hvor den har blitt restaurert. Riksantikvarens klimaprojekt og stavkirkeprogrammet har gjort klimavariasjonene mindre enn siden hun sist var i kirken. Krusifiks og alterskap er restaurert.

Torpo stavkirke

Kort om kirken:

Torpo stavkirke står på Torpo i Ål kommune i Buskerud. Kirken er en stavkirke av Borgundtypen, med hevet midtrom. Av den opprinnelig stavkirken er bare skipet bevart etter at koret med apsis ble revet i 1880. Langt tidligere forsvant svalgangene som omga skip og kor. Midtrommet er omgitt av 14 staver som står på en ramme av grunnstokker. I kirken danner stavene rundt midtrommet tette kolonnader rundt alle fire sider. Rundt hele kirken har det opprinnelig gått svalganger, også etter at koret ble utvidet. De hadde antagelig dvergarkader, men disse ble revet tidlig på 1800-tallet.

Takene var opprinnelig tekket med spon, men fikk skifertekking tidlig på 1800-tallet. Ytterveggene har stående planker eller tiler med not og fjær, satt inn i rammer av sviller, hjørnestaver og stavlægjer. Midtrommets vegger over omgangstakene har også stående tiler mellom stavene, og i hvert felt er det små runde glugger, de eneste opprinnelige lysåpningene, bortsett fra dørene. Bare de middelalderiske benkene langs omgangens yttervegger er bevart. I østveggen står fremdeles den stengte åpningen til det revne koret, overdekket med en bue i hele skipets bredde. I hjørnestavene er det innhogg som må være rester av sidealtere fra tiden før koret ble utvidet.

Hva er gjort?

Stavkirken er i god stand, og det er foretatt små utbedringer og restaureringer

Kvernes stavkirke

Kort om kirken:

Kvernes stavkirke er en av landets yngste og ble trolig bygd ca år 1300. I likhet med Rødven har også Kvernes utvendige skråstøtter, skorder, som støtter opp langveggene. Disse kirkene blir kalt "Møretypen", og karakteriseres av lange vegger med flere staver. Kirka har vært gjennom flere reparasjoner og ombygginger, og i 1633 ble det stavbygde koret revet, og et nytt kor ble laftet opp i hele kirkas bredde. I tillegg ble det bygd en funt - et dåpskor, og kirka fikk innvendig dekorasjonsmaling, vinduer og kirkestoler.

Nytt dåpskor ble bygd mot vest, vinduer satt inn, og koret ble dekorert med veggmalier med motiver fra Bibelen. Tårnet etter ble skip og dåpskor dekorert med akantusranker. De eldste stavkirkene hadde mer kvadratisk grunnflate og staver i hjørnene. De hadde svalganger rundt kirken som konstruksjonsmessig fungerte til oppstøtting av kirken. Det er sannsynlig at "Møretypen" ikke har hatt disse svalgangene, men fra begynnelsen av har blitt støttet av skorder. Den sentrale værutsatte plasseringen har nok tvunget dette fram som en naturlig løsning.

Hva er gjort:

Skordene på kirken er reparert. Ved ny befaring er det oppdaget fuktighet i tårnet, og dette overvåkes og det vurderes fortløpende hva som må gjøres.

Ringebu stavkirke

Kort om kirken:

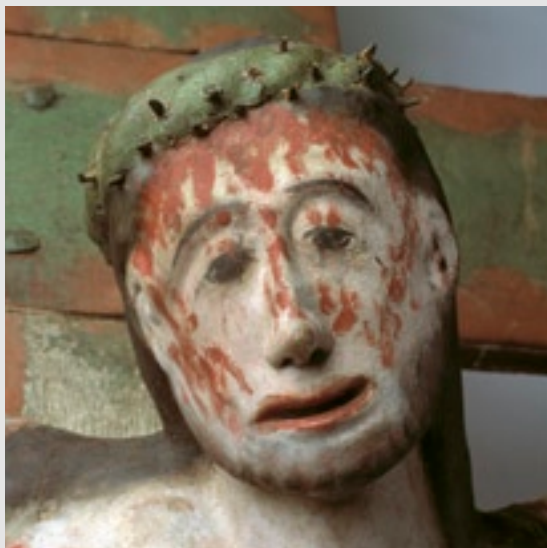
Ringebu stavkirke er den eneste stavkirken i Gudbrandsdalen som står på sin opprinnelige plass. Kirken tilhører Borgundgruppen, og er av de få gjenværende store stavkirkene. Kirken har vært i bruk sammenhengende fra begynnelsen av 1200-tallet. Ved undersøkelsene i 1980-81 fant man at historien på kirkestedet kan gå lenger tilbake i tid enn tidligere antatt. Ringebu Stavkirke ble bygget omkring 1220, i en periode som både økonomisk og kirkelig var en storhetstid i vår historie. Dette kan være en av årsakene til at kirken ble bygget så stor. De første ti-år av 1600-tallet i Norge var på flere områder preget av en akselererende utvikling. Ett av disse områdene var opprustingen av landets kirkebygg. Utvidelsen av Ringebu kirke i 1630-årene gir oss konkret bevis for at en ny byggeteknikk var blitt innført i Norge.

I Ringebu stavkirke finnes to krusifiks og en helgenfigur (St. Laurentius) fra middelalderen og døpefont i kleberstein fra 1100-tallet. Kirken har også en vakkert utskåret inngangsportal i dragestil.

Hva er gjort?

Kirkekunsten er restaurert. Det er foretatt forundersøkelser, men arbeidet på selve kirken er ikke påbegynt.

Hopperstad stavkirke

Kort om kirken:

Hopperstad stavkirke er en stavkirke med hevet midtrom som står på gården Hopperstad i Vik kommune, Sogn og Fjordane. Kirken er datert til 1034 og 1116, og har stått noenlunde uendret til 1600-tallet. Da ble skipet forlenget mot vest, og det ble bygget et klokketårn over den nye delen. Mot øst fikk kirken en tømret utvidelse og mot sør et nytt våpenhus med en ny inngang. Ombyggingene på 1600-tallet hadde medført at svært lite av eksteriøret var bevart. Kirken fikk apside med tårn, takrytter på hovedmønnet og svalgang. Den opprinnelige kirken finnes innenfor svalgangen og har grunnstokker, sviller, veggtiler, stavlægjer og hjørnestaver med store baser bevart. Kirken har tre portaler. På nordsiden av koret er det en smal døråpning dekorert med enkel dyreornamentikk. På sørsiden finner vi en vanlig søyleportal, og denne er også utsøkt laget. Her finnes det også en glugge i vegg som ble anvendt som skrifteluke. Sørportalen skal ha blitt brukt av kvinner som kom til kirken første gang etter en fødsel, og som ble regnet for urene til de hadde vært igjennom en seremoni. Hovedportalen mot vest har dragemotiv, et innfløkt dyremotiv der drager slynger seg rundt hverandre og biter hverandre i halene.

Hva er gjort?

Det er foretatt restaureringsarbeid på portalene inn til svalegangen. Videre er det gjort store utbedringsarbeider på taket med omlegging av spon.

Her er det valgt en type skåret spon, av samme type som ble lagt på kirken under en stor restaurering på 1800-tallet.

Øye stavkirke

Kort om kirken:

Øye stavkirke ligger i Vang kommune i Oppland. Kirken dateres til ca. 1200. Den ble opprinnelig revet i 1747, men gjenreist på 1950-tallet. Den gjenreiste kirken står ikke på sin opprinnelige tuft, men ble gjenreist på en ny tomt. Kirken har fire frittstående stolper som bærer et tak over kirkeskipet. To ekstra hjørnestolper bærer korets tak. Inne i kirken står fire staver, tilsynelatende uten noen funksjon. Tegn tyder på at de har båret et tårn, omtrent som stavkirken i Uvdal, men istedenfor en sentral midtmast har den hatt fire master.

Hva er gjort?

Arbeidene er ikke påbegynt, men det er foretatt forundersøkelser og det vil blant annet bli skiftet spon på taket.

Undredal stavkirke

Kort om kirken:

Undredal stavkirke ligger i den lille bygda Undredal i Aurland kommune i Sogn og Fjordane. Kirken er antatt bygd i 1147. Den er den minste av stavkirkene som fortsatt er i bruk og har kun 40 sitteplasser. Det er spor etter svalgang rundt skipet. Skipet er forlenget mot vest med klokketårn og et våpenhus med saltak. Koret er nyere og i samme bredde som skipet. Inne i kirken henger kirkeklokken fra middelalderen, som nå er tatt ut av bruk. I klokketårnet er det to nye klokker datert 1884 og 1996. Veggene har den originale limfargedekoren fra 1600-tallet, og i taket er det malt bibelfigurer og engler. Kneleskammelen er fra 1647, døpefat fra ca 1680, prekestol med datering 1696 og 2 lysestaker med skjold er datert 1702. I 1722 ble svalgangene på kirken fjernet, og de første vinduene ble satt inn. Rundt 1850 ble våpenhuset og siste del av skipet påbygd. Kirken ble også malt hvit innvendig. Etter en stor omvøling i 1961 ble den hvite malingen vasket av og de originale maleriene kom til syne igjen. Kirken ble restaurert i 1984 med nytt kirkegulv og nye bordplater utvendig. Senere ble og tak og kirketårn reparert.

Hva er gjort?

Arbeidene er ikke påbegynt, men det er foretatt forundersøkelser.

Heddal stavkirke

Kort om kirken:

Heddal stavkirke ligger i Notodden kommune i Telemark. Kirken er antatt bygd i første halvdel av 1200-tallet. Konstruksjonen er en trearmet korskirke og er den største gjenværende stavkirken. Etter reformasjonen var kirken i en ganske dårlig forfatning og ble restaurert i perioden 1849 - 1851. Arbeidene som ble gjort medførte at en ny restaurering var nødvendig på 1950-tallet. Kirkens interiør bærer preg av perioden etter den lutherske reformasjonen i 1536/1537 og de senere restaureringene.

Hva er gjort?

Arbeidet er ikke påbegynt.

Høyjord stavkirke

Kort om kirken:

Høyjord står i Høyjord i Andebu kommune og har fått sitt navn etter gården den ble bygd ved. Det er den eneste stavkirken i Vestfold og den sydligste i Norge som har overlevd fra middelalderen. Koret er trolig reist i siste halvdel av 1100-tallet, mens selve skipet er fra ca. 1275. Dette kan indikere at deler av kirken har vært tatt ned og gjenoppbygd. Kirken hadde også svalganger fram til 1689, men siden har disse forsvunnet. Siste gang kirken ble restaurert var i perioden 1948–1953. Det var under denne restaureringen at man oppdaget at kirken opprinnelig var en såkalt midtmastkirke. Midtstav og takrytter ble rekonstruert i 1952. Kirken er en av tre gjenværende midtmastkirker. De to andre er stavkirkene i henholdsvis Nore og Uvdal. Det er en type stavkirke med en sentralt plassert midtmast som bærer en takrytter med spir. Takrytteren er da et virkelig tårn og ikke bare et dekorativt innslag. I tillegg til den sentrale midtmasten har kirken 12 bærende staver. Hver av dem har sin egen unike dekor.

Hva er gjort?

Arbeidet er ikke påbegynt.

Røldal stavkirke

Kort om kirken:

Røldal stavkirke fra 1200-tallet er i bygda Røldal i Odda kommune i Hordaland. Kirken er opprinnelig bygget som en enskipet hallkirke med samme bredde på kor og skip. Kirken er ganske annerledes i konstruksjonen enn de andre stavkirkene, og det har blitt diskutert om dette er en stavkirke eller om den faktisk er en av de langt eldre stolpekirker. Dette er en type kirke som generelt er antatt å ha blitt erstattet av stavkirker. Den må tidlig ha blitt utvidet til en langkirke med et smalere, rett avsluttet kor. Rundt kirken har det også vært en svalgang. En gang på 1600-tallet fikk skipet himling og kirken fikk nytt inventar. Under ombyggingen i 1844 ble skipet utvidet mot vest og gjort høyere med en ny himling. Veggene ble også kledd med bord både ute og inne. I tidsrommet 1915-1918 gjennomgikk kirken en omfattende ombygging og restaurering. Bordkledningen fra 1800-tallet ble fjernet og renessanseinteriøret restaurert. Det ble også bygget en ny svalgang rundt kirken for å beskytte veggbordene.

Mesteparten av konstruksjonen i skipet og koret er bevart, det samme gjelder takkonstruksjonen over skip og kor. Deler av sydportalen er også opprinnelige. Kirken har et krusifiks fra 1200-tallet som henger over koråpningen. Døpefonten er av kleberstein og datert til 12- 1300-tallet.

Røldal stavkirke er fra gammelt av en votivkirke, det vil si at den mottok store gaver fra mange av pilegrimene som valfartet til kirken. Kirken er best kjent for sitt krusifiks, som ifølge legenden får svettedråper i pannen hver midtsommernatt.

Hva er gjort?

Arbeidet er ikke påbegynt.

Grip stavkirke

Kort om kirken:

Grip stavkirke ligger på øya Grip i Kristiansund kommune. Kirken har en middelalderkjerne, men har mange nye bygningsdeler. I 1621 ble veggene i koret skiftet, og disse ble malt. I 1870-årene ble det innsatt nye vindusåpninger, og ytter- og innervegger ble panelt og hvitmalt. I 1933 ble det foretatt en omfattende restaurering. Kirken ble hevet og satt på nye fundamenter. Ytterveggene ble bordkledd og tjæret, og panelet inne i kirken ble avdekket. Slik kirken fremstår i dag, antar en at den har vært på 1600-tallet. Kirken har et alterskap fra middelalderen med motiv av Jomfru Maria flankert av Olav den hellige og St. Margrethe.

Hva er gjort?

Grip stavkirke er rikt dekorert innvendig, og deko- ren er restaurert i forbindelse med stavkirkepro- grammet. Kirken blir blant annet utsatt for sal- tinnrensning på grunn av beliggenheten, og dette skader de dekorerte veggene.

Det er også byttet elementer i veggene på kirken, samt at det legges ny skifer på taket på kirken. I forbindelse med stavkirkeprogrammet er også spiret på Grip stavkirke omtekket. Arbeidet på Grip avsluttes i 2009.

Gol stavkirke

Kort om kirken:

Gol stavkirke er en stavkirke fra Gol kommune i Buskerud og står på Norsk Folkemuseum på Bygdøy i Oslo. Undersøkelser viser at deler av bygningen er oppført etter 1216, men den har også elementer som er så tidlige som fra 1157. Den sto antagelig i sin opprinnelige skikkelse helt til 1600-tallet, med svalgang omkring skip og kor. Takrytteren ble fornyet i 1694. Samtidig ble det lagt inn en himling over skipet, og i samme periode ble det satt inn to vinduer på sørveggen i skipets midtrom. Rundt 1730 ble det bygget et galleri på nordsiden av skipet. Noe senere ble kor og apsis revet, og et nytt laftet kor oppsatt. De gamle materialene ble gjenbrukt til himling i det nye koret, og slik overlevde veggmaleriene og ble restaurert i forbindelse med flyttingen. I 1802-1803 ble kirken utvidet. Svalgangene rundt skipet ble revet, og nye yttervegger av bordkledd reisverk ble oppsatt omtrent der hvor svalgangsveggene hadde stått. Foran vestportalen ble det reist et våpenhus med saltak. Kirken ble demontert i januar 1884, og flyttet til Oslo. Kirken sto ferdig da Kong Oscars friluftsmuseum åpnet sommeren 1885.

Hva er gjort?

Baldakinen i kirken er restaurert. Arbeidet i selve kirken er ikke påbegynt.

Haltdalen stavkirke

Kort om kirken:

Haltdalen stavkirke er fra 1170, og er plassert på Sverresborg, Trøndelag Folkemuseum i Trondheim. Kirken som er utstilt på museet er en konstruksjon av to kirker, fra Haltdalen og Ålen. I og med sammenbyggingen blir den noen ganger referert til som «Holtålen stavkirke». Den vestre veggen og portalen er fra Ålen stavkirke. Dette er den eneste stavkirken av den østskandinaviske enkeltnavstypen som er bevart.

Hva er gjort?

Kirken har gjennomgått vanlig vedlikehold, og det er skiftet spon på taket. Kirken er tjæret.

Garmo stavkirke

Kort om kirken:

Garmo stavkirke kommer fra Garmo i Lom, Oppland, og står nå på Maihaugen på Lillehammer. Den første kirken på Garmo er bygget omkring 1021. Den første kirken var trolig en stavkirke med jordgravne stolper. Det var da en enkel kirke med rektangulært skip og smalere kor, og sannsynligvis svalgang. Senere ble kirken forlenget, og i 1690 ble klokketårnet føyd til. Kirken ble utvidet til korskirke ved tilbygging av korsarmer i lafteteknikk i 1730. Kirken er en av de siste stavkirkene som ble revet i 1880, og materialene ble solgt på auksjon.

I 1921 kunne den rekonstruerte Garmo stavkirke gjenåpnes på Maihaugen. Av kirkens originale inventar er døpefonten og et maleri nå på plass i Garmo stavkirke.

Hva er gjort?

Kirken har fått nye takspion og har blitt tjæret. Inventaret i kirken er gått over av tekniske konservatorer og det er foretatt små utbedringer. Kirkekunsten er restaurert.

